

Árpád sirját keresik...

Romjaiban megtalálták Fehéregyháza templomát, amelyet a honfoglaló fejedelem sírjához építettek — Meg kell kezdeni az ásást

(A Nemzeti Ujság tudósítójától.) A magyar nemzet meleg érdeklődéssel és fegyvellemmel kíséri azoknak a kiváló férfiaknak a törekvéseit, akik különösen az Alföld egyes részein és főként a hun temetők feltárásával nagyjelentőségű kultúrtörténeti eredményeket produkáltak.

A tudósoknak, a kutatóknak mindenre kiterjedt a figyelmük. Attila nyugvóhelye és néhány királyunk sírja után még ma is folyik a kutatás, azonban anyagi hiány ez a munka csak igen kis méretekre szorítkozik. De azért mégsem szünetel, mert vannak önzetlen emberek, akik pártfogás és támogatás nélkül, nagy történelmi felkészültséggel dolgoznak, mert rajongói a magyar multnak...

Árpád sírját is keresték már sokan. Történelmi adatok alapján különböző utakon és különböző elméletek direktívái szerint. Ezek az utak és ezek az elméletek pedig majdnem mind Óbuda körül jelölték meg honfoglaló nagy fejedelmünk nyugvóhelyét.

Romok az őstemető felett

Rév Sándor rómaifüredi iskolaigazgatóval bejártuk most azokat a helyeket, amelyeket a források megjelölnek. A kútfők szerint a legfontosabb támpont: Fehéregyháza, valahol itt kell lennie Árpád sírjának, mert az Alba Beatae Virginisről minden forrás így emlékezik meg.

Fehéregyházát sokáig keresték. A feltárás szerint Szent István-korabeli épület azonban semmi esetre sem volt a mai Bohn-féle téglagyár helyén, ahol többen kutattak utána. A téglagyárt 1911-ben modern alapokra fektették és a telek szintjét két-három méterrel lesüllyesztették. Ezt a leásást kultúrtörténeti szempontból állandóan ellenőrizte Foerk

zök megnevezése mellett tehát itt már adat van az Alba Beatae Virginisről.

Havas Sándor, aki 1889-ben a főváros megbízásából kutatott, azt mondja, hogy az utolsó pillért a mai Raktár-utca közepe irányában, a Leipzig szeszgyár fölött találta meg. Mások szerint a maitengerészkaszárnya irányában lehetett Aquincum határa és akkor itt kellene lennie a keresett pillérnek is. Rév szerint a mai Miklós-tér szélén lehetett a határ, a víz-elosztó, tehát az utolsó pillér is.

Az eddigi kutatók azt állítják, hogy a víz-elosztó és az utolsó pillér a mai Miklós-téren vagy valahol közvetlen közelében volt.

Evvél szemben Garády Sándor Matthey mérnökszázados 1765-iki térképe alapján bizonyítja, hogy a vízvezeték lehuzódott egészen a királydombig.

Az idő szétverte, elpusztította az épületeket, dombokat és egyéb jelző- és mérőpontokat alkalmas tárgyakat s emiatt a határjáró levelet nem tekinthetjük annak

Garády Sándor a Benárd-birtokon megtalálta Fehéregyházát

Mivel most már minden oldalról a legnagyobb érdeklődés nyilvánul meg Árpád sírjának felkutatása iránt, felkerestük Garády Sándor miniszteri tanácsost, aki nemcsak mint historikus, hanem mint a fővárosnak és környékének lelkes kutatója is a legkiválóbbak között van és nyilatkozatában az egész kérdés-komplexumot felölelte:

— Fehéregyházának és Árpád sírjának kutatásához már 1926. óta, tehát negyedfélszázad foglalkozom. S kutatásaim eredményéről több ízben is beszámoltam a nyilvánosságnak. Először a csillaghegyi forrástól északkelet felé jelöltem meg az irányt, amelyben véleményem szerint Fehéregyházát és Árpád sírját keresni kell. Ujabb kutatásaim eredménye anynyiban módosult, hogy ugyanebben az irányban, de a csillaghegyi forrástól jóval távolabb meg is találtam Fehéregyháza rommaradványait. En legalább alapos megfontolás után annak tartom a most Benárd Agoston v. népjóléti miniszter Békásmegyer és Kaláz határa mentén fekvő birtokán levő templom maradványait. Adataim száma a harmincat meghaladja, azonban most csak a főbb körülményekre kívánok kiterjeszkedni.

A Névtelen szava

— Mindenekelőtt leszögezendőnek tartom, hogy Árpád sírjára nézve, sajnos — mindössze csak egyetlen adat áll rendelkezésünkre: Anonymus Gerta Hungarorum-ának azt hiszem már eléggé ismert leírása. Ez röviden csak annyit mond, hogy Árpádot egy kis forrásnál temették el, amelynek vize kömederben folyt Attila városa, vagyis Óbuda felé és hogy ott a magyarok megtérése után Szűz Mária tiszteletére templomot emeltek, amelyet Fehéregyházának neveztek.

— Ez bizony a sír pontos helyének meghatározására nagyon kevés.

— Annyi bizonyos, ha Anonymust hitelesnek fogadjuk el, amit itt bizonyítani nem kívánok, Árpád sírját az Óbuda fölött fekvő Fehéregyháza közelében kell keresnünk. Ha tehát Fehéregyháza helyét tudjuk, remélhetjük, hogy Árpád sírját is megtaláljuk.

— Fehéregyháza helyének megállapítására az újabb kutatók egy része, így Tholt Titusz, Wekerle László, Havas Sándor és mások is csak Nagy Lajos király 1355. évi határjáró leveléből indultak ki és a többi már ismert adatot figyelmen kívül hagyták.

Bizonyító adatok

— En más adatok alapján előbb ellenőriztem, helyesebben megállapítottam Fehéregyháza fekvését s azután természetesen szintén ehhez idomítottam a határjáró jegyzőkönyv métaát, ami, merem állítani, legalább is oly jó eredménnyel sikerült, mint az előbbi kutaték. Erre vonatkozóan három dolgot tartok kiemelendőnek: az első, hogy a római vízvezeték (aquae ductus), — amely az említett határjáró jegyzőkönyvben szintén szerepel — eddig az volt köztudomású, hogy annak a város felé eső végpontja (lapis finalis), az óbu-

TWEED SELYEM

Ruha-tweed	most	4.50
Kabát- és kosztümtweed	most	7.80
130 cm széles eddig		11.50
Ruha- és komplé-tweed	most	6.90
Crepella	most	4.80
tiszta gyapjú, eddig 6.80	most	4.80
Kosztüm Crepe de Chine	most	10.80
13.50 helyett		
Gyapjú Georgette	most	10.50
140 cm széles, 13.80 helyett	most	10.50
Pointillé (pettyes szövét)	most	9.80
100 cm széles, 13.90 helyett	most	9.80
Crepe Mongol és Meteor	most	7.90
crepe de Chine eddig 11.80	most	7.90

MINTÁKAT NEM KÜLDHETEK.

legolcsóbban Weiner Mátyás

VI., Andrassy-út 3.
45 éves jubileumi vásárán

Nyers selyem	ingblus és ruhára, eddig 6.50	most	4.80
Kabát-selyem	fekete és sötétkék 11.50 helyett	most	8.50
Mesóselyem	mintás, eddig 1.85	most	1.48
Japán shantung kosztüm és ruhára	85 cm széles, 8.20 helyett	most	5.50
Habselyem	135 cm széles	most	8.50
Georgette delaine	duplaszéles 9.80 helyett	most	7.50
Butorkarton	2. helyett	most	1.48

a biztos nyomravezetőnek, amelynek eddig sokan hitték.

Legújabbán igen erős a törekvés, hogy más egyéb adatok, kútfők és források egybevetésével most már mégis meginduljon a munka, hogy ráakadjanak a Vezér temetkező helyére. Óbuda keresztény társadalmának vezető ténylezői széleskörű mozgalmat fognak megindítani, hogy az eddigi amatőr kutatások után most már tudományos alapon és állandóan folyjék a munka.

plom maradványainak földhasználásával Mátyás idejében újja építették. Ekkor épült közelébe a pálos kolostor is. Ebből ma nem látni semmit, azonban a templomtól délre eső földterület alakulata azt sejteti, hogy az alapfalnak ott kell rejtőzniük. Ezt azonban csak ásásokkal lehetne meg tudni. Föl kellene ásatni a szentélyt és ahol az lehetséges, a templom környékét is...

Törvény írja elő a feltárást

A legfőbb gond most természetesen az, hogy az ásások során a szakemberek meggyőződést szerezzenek a feltételek helyes voltáról. Garády az ásások megindítása érdekében különben a főváros illetékes ügyosztályához terjedelmes elabórátumot is nyújtott be, amelyben teljes részletességben kifejti, hogy a Benárd-birtokon talált kápolnáról Fehéregyháza.

A nagy nemzeti ügy érdekében most már minden akadályt el kell hárítani a rendszeres ásátás megkezdése előtt, amelyre vonatkozóan egyébként van már egy régi fővárosi közgyűlési határozat is.

dai tengerészlaktanya körül vagy legjobb esetben a Flórián-térenél lehetett. Erről Matthey mérnök százados 1756-iki térképe alapján bebizonyítottam, hogy dél felé, az ugyanevezett Királydomb (Viador-utca) közelében fekvő-dőtt, tehát jóval tovább terjedt. Észak felé pedig a csillaghegyi forrásig. A második, hogy II. Lajos reambulációs levelét nem vették figyelembe, pedig az Nagy Lajosától épen a Fehéregyházára vonatkozó egyik részében, lényegesen eltérő. Azonkívül én figyelembe vettem II. Endre 1212. évi határjáró levelét is. A harmadik, hogy régi térképek alapján, Nagy Lajos határjáró levelében szereplő egyes elnevezések (Mons excelsus = Óreg hegy, Gerece község) helyét sikerült megállapítanom.

Fehéregyháza község volt

Azok a fontosabb adatok és érvek amelyek bizonyítják, hogy Fehéregyháza nem Óbuda területén feküdt, hanem külön község, külön plébánia volt, a következők:

a) 1296-ból való oklevél, amelyben a veszprémi püspök lemond az esztergomi érsekség javára, a budai esperesi kerületbe tartozó Órs (ma Budaörs), Sasad, Csek, Keszi (ma Buda-keszi), szt. Jakab és Fehéregyháza plébánosi jogairól, a tizedszedési és egyház vizsgálati jogról. Hasonló oklevél 1370-ből, 1399-ből, 1400-ból és 1464-ből is van. (Ez utóbbi II. Pius pápa bullája.)

b) Maga az 1355-iki határjáró levél, amelynek bevezető része az Óbuda területén akkor volt templomokat felsorolja, de Fehéregyházáról egy szóval sem emlékezik meg.

— Ha némelyeknek talán szokatlannak tűnik, hogy Fehéregyháza község volt, főleglitem, hogy Csánki Dezsd dr. nagyszabású, de még nem teljesen kész munkája „Magyarország földrajza a Hunyadiak korában” nem kevesebb mint huszonkét Fehéregyházát sorol föl az ország különböző helyein s ezek legnagyobb részéről szintén tudjuk, hogy község volt. Csánki különben szintén elismeri ezt az Óbuda melletti Fehéregyházáról.

c) Buda törvénykönyve, az Ofter Stadtrecht is, mint külön helységről emlékezik meg.

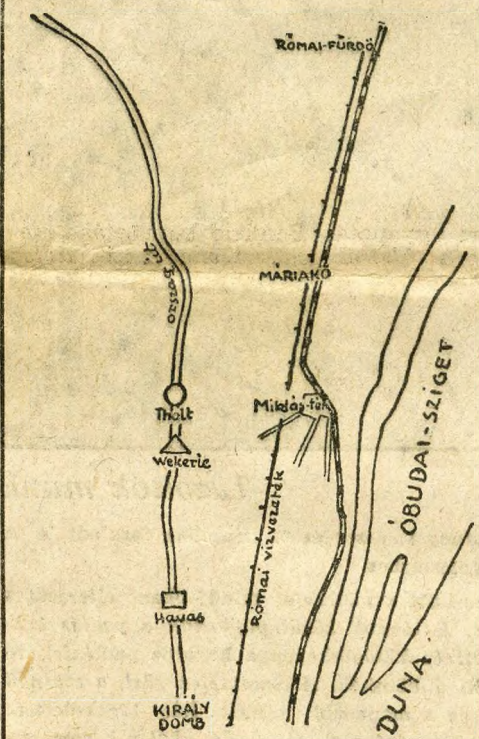
— Tehát kétségtelen, hogy Fehéregyháza Óbuda területén kívül esett.

A „Pusztá templom” jelzi Árpád sírját

A fentebb felsorolt valamennyi adat csakis a Békásmegyer és Kaláz határán levő Pusztá templomra illik. Hangsúlyozom, ezek csak a főbb adatok.

Ezt a templomromot már Rómer Flóris és Arányi Lajos is felfedezte. A templom korára vonatkozó véleményük azonban ellentétes, sőt leírásában is eltérnek egymástól. Az ő idejükben még állott a templomnak a szentély fölött kiemelkedő torony. Ma már a szentély falai is alig látszanak ki a földből.

— Hiteles adatok vannak arra nézve, hogy a templomot a régi óbudai prépostsági tem-

Kaas Ivor báró indítványára az 1882 február 8-án és 9-én tartott közgyűlés határozatban utasította a régészeti szakbizottságot, hogy a Honalapító sírját felkutatás és a munka eredményéről a közgyűlésnek jelentést tegyenek.

Ezenkívül még az országgyűlés részéről is történt intézkedés. Az 1907. XXVIII. törvények úgy rendelkezik, hogy Árpád sírhelyét mihamarabb felkutatás, hogy ott a nemzet kegyelme, a dicső fejedelem emlékéhez méltóan emlékkápolnát létesítsen...

Van egy régi mese... Az Alföld csillagos éjszakáin, a hegyek felett áthúzó tejút ragyogásánál, a Bakony-erdő légy falevelsuttogása mellett sokszor hallottam... Óreg pásztorok hittel hiszik... Árpád apánk egyszer majd kilép a sírjából, ha nagy bajban leszünk, ha majd a legnagyobb veszedelem fenyegeti az országot... És akkor a maradék magyarság élére áll. Vitézeivel fehér paripán száguld...

Régi mese...

És most gondoljuk csak meg, milyen óriási hatása lesz Árpád hamvainak feltalálása a demarkáción innen és túl, de megdöbbentő majd azokat is, akik éppen az ő nagy művét, vérvével áztatott földjének, országának élő testét szabdalták — zúzták szét...

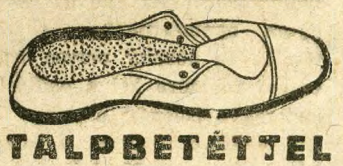
Elekes Boldizsár

KÉRJEN ÉS VISELJEN

MARATHON

GUMITALPU VÁSZONCIPŐT

PARAFA-TALPBETÉTTTEL

CSAK PARAFA-BETÉTES CIPŐT FOGADJON EL, mert a parafa az izzadság ellen véd!